

25 januari 2023

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

**Landelijke nadere vooropleidingseisen hbo
Afwijken ervan mag als hogeschool, maar hoe...
En wat zijn de consequenties... en andere dilemma's... en keuzes...
Aan de hand van een LOCO-casus... en verder onderzoek**

1 Inleiding

Het is onze trouwe lezers bekend dat we ons tijdens het ontstaansproces van het vernieuwde artikel 7.25 van de WHW met betrekking tot het kunnen stellen van nadere vooropleidingseisen voor een hbo- of wo-opleiding nadrukkelijk hebben laten horen. Het ging onder meer over allerlei fouten in de wetgeving die via een reparatiewetje zijn hersteld, maar daarnaast vooral over de formulering van de leden van het artikel en het daarmee scheppen van een ontzettend lastige situatie bij het invullen van de landelijke Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs (Ratho) op een overzichtelijke en bruikbare wijze.

In de annex treft u het betreffende wetsartikel aan¹. Maar we gaan hieronder in op een concrete casus op basis van wat zich vorig jaar voordeed bij het vaststellen van de Ratho die 1 september 2022 als ingangsdatum kent. Dit laat zien hoe kennelijk binnen het hbo kan worden geworsteld met allerlei nieuwe opties, en hoe OCW vervolgens daarop heeft gereageerd. Dat standpunt van OCW geef tevens inzicht in welke richting de hogescholen kennelijk moeten gaan denken vanaf nu.

2 Ruimte voor hogescholen voor nadere vooropleidingseisen stellen

Op basis van artikel 7.25 van de WHW kunnen hogescholen met elkaar vaststellen wat de landelijke nadere vooropleidingseisen zijn, naast het hebben van een diploma mbo, havo dan wel vwo. Het gaat bij die eisen voor het havo en vwo om de profielen en aanvullende vakken, binnen dan wel buiten een profiel. Maar vervolgens mag elke hogeschool een keuze maken uit hetgeen landelijk is vastgesteld, op basis van dit lid van het artikel: *'Bij de ministeriële regeling, bedoeld in het eerste, tweede en derde lid, kan worden bepaald dat voor een bij die regeling aangewezen opleiding of groep van opleidingen het instellingsbestuur een of meer van de nadere vooropleidingseisen, bedoeld in het eerste, tweede of derde lid, stelt om te kunnen worden ingeschreven'*.

Het is echter vervolgens een taakwestie als het gaat om wat wordt bedoeld met *'een of meer van die nadere vooropleidingseisen (...) stelt...'*. Het betekent concreet dat een hogeschool kan besluiten – na goedkeuring door OCW – zich bijvoorbeeld niet te houden aan wat er eigenlijk landelijk is afgesproken over 'aanvullende vakken', maar hoe dit uitwerkt, dat is de vraag die om een helder antwoord vraagt. Daaraan kunnen forse consequenties kleven, zoals we verderop zullen zien.

3 Regeling Ratho en internetconsultatie in het voorjaar van 2022

Elk jaar kunnen hogescholen via de VH bij OCW verzoeken indienen om in de regeling voor een opleiding de nadere vooropleidingseisen aan te passen, met steun van de landelijke opleidings-overleggen (Bachelor en Ad, ook vaak apart van elkaar want dat mag, verschillende eisen stellen bij verwante hbo-opleidingen). Vervolgens wordt de ontwerp-Ratho aan een internetconsultatie onderworpen, om ook andere doelgroepen en betrokken organisaties de kans te geven om daarop commentaar te leveren.

¹ Zie voor het (zeer) uitgebreide commentaar op hetgeen zich allemaal rond dit artikel heeft afgespeeld bij <http://www.leidoacademy.nl/nieuwsbrieven-stukken/> in de linker kolom (PamflAd en LeiDocument – in 2021)

Zo geschiedde ook in het voorjaar van 2022, met daarbij twee reacties. De meest interessante daarvan kwam van het Landelijk Overleg Communicatie (Bachelor), bekend staande als LOCO.

4 Reactie van LOCO op de internetconsultatie

Op basis van die huidige en dus vernieuwde formulering van de vaststelling van de nadere vooropleidingseisen heeft het LOCO, het overleg van hbo-communicatieopleidingen, vorig voorjaar gereageerd op voorstellen om de Ratho aan te passen. Er was onenigheid uitgebroken tussen de managers ervan omdat iedereen behalve de Hogeschool Rotterdam de eis voor 'wiskunde A of B' wilde laten vallen bij havisten met het profiel Cultuur en Maatschappij. Alle andere havisten zijn gewoon toelaatbaar, net als alle mbo'ers en vwo'ers. Het LOCO (dus minus die ene hogeschool) vreest dat er veel studenten zijn die best deze hbo-opleiding kunnen doen maar zich door het vak wiskunde laten afschrikken – los van het feit dat zo'n havist kan meedoen aan een deficiëntietoets.

We lopen hier deze casus door, om te laten zien dat er wel degelijk sprake kan zijn van verwarring, met redenen voor meer onenigheid. Als dit alles gaat leiden tot een lappendeken van eisen, is het hek van de dam, zeker voor decanen, leerlingen en ouders. Dat kan als er veel hogescholen zijn waarvan vervolgens – zeg – de helft besluit om ervan te gaan afwijken, en OCW daarin meegaat.

Reactie LOCO bij de internetconsultatie (juli 2022)

We geven hier de internetreactie van het LOCO, gevolgd door onze analyse en een overzicht van de huidige situatie, via raadplegingen van allerlei websites.

"Het LOCO is het LOO van communicatieopleidingen bij hogescholen. Alle hogescholen, op de hogeschool van Rotterdam na, willen het RATHO aangepast hebben in die zin dat de instroomeis Wiskunde voor het C&M-profiel vervalt. Doordat het laten vervallen van de instroomeis unaniem moet gebeuren, is dit tot op heden niet gelukt. Het zou vreemd zijn als door de wijziging van de RATHO alle hogescholen een uitzondering zijn op het RATHO (immers de instroomeis laten vervallen) met uitzondering van Rotterdam.

Mooiste zou dus zijn als de instroomeis vervalt en dat die voor Rotterdam blijft bestaan. Als dit niet mogelijk is dan dient het RATHO echt per 1 september uitgevoerd te worden. De instroomeis beperkt immers voor een bepaalde groep studenten de mogelijkheid om communicatie te studeren en dit wordt door de opleidingen betreurt en niet begrepen.

Namens het LOCO, Ruben van der Weijden, voorzitter van het LOCO"

Het LOCO is dus niet tegen differentiatie, zo valt te lezen. Maar men wil graag unanimitieit – om te voorkomen dat er verschillende toelatings-situaties ontstaan. En men zegt dat het slecht is als er sprake kan zijn van een veto door een hogeschool. OCW zou echter best de meerderheid gelijk kunnen geven... ook als een CvB de aanvraag niet ondertekent maar wel een eigen brief stuurt naar OCW om te melden dat men zich blijft houden aan de huidige regeling (wat overigens zo is, ook als men zich gewoon stilhoudt).

5 Wat is nu de situatie voor de opleiding communicatie

Om te beginnen hebben we de huidige Ratho gecheckt voor de opleidingen Communicatie. De regeling laat zien dat er met een diploma van het havo of vwo geen aanvullende eisen zijn voor de Bachelor en de Ad, behalve... bij het profiel C&M voor de Bachelor Communicatie nl. wisA of wisB. Dat wil zeggen dat OCW het standpunt van het LOCO niet heeft overgenomen. Maar we weten verder niet van de hoed en de rand, dus het is niet duidelijk wat er zich achter de schermen heeft afgespeeld.

Uit de Ratho:

B Business Studies	*	*	*	*
B Bestuurskunde/Overheidsmanagement	*	*	*	*
B Commerciële Economie	*	*	*	(econ of m&o of be) + (wisA of wisB)
B Communicatie	*	*	*	wisA of wisB
B Creatie Business	*	*	*	*

Er is in deze regeling verder geen melding te vinden over de Hogeschool Rotterdam of andere hogescholen – als ze collectief zouden willen afwijken in de komende jaren. Mogelijk dat er aanpassingen gaan plaatsvinden met ingang van 2024... dus het is nu afwachten geblazen.

6 Standpunt van OCW

Terug naar die internetconsultatie en mogelijk op zoek naar de reden om de regeling niet aan te passen. Het is zo dat de overheid verslag dient te doen van elk internetconsultatie, dus ook in dit geval. In de brief dienaangaande aan de Tweede Kamer valt het volgende te lezen – en we plaatsen daarvan stukjes in een kader, met ons commentaar er tussendoor.

Brief naar de TK n.a.v. internetconsultatie Ratho

Het landelijk opleidingsoverleg van communicatieopleidingen bij hogescholen (LOCO) geeft in een reactie aan dat er door instellingen die de bacheloropleiding communicatie aanbieden geen beslissing kan worden genomen over het verzoek om de nadere vooropleidingseisen aan te passen. Het LOCO geeft hierbij aan dat dit te maken heeft met de noodzakelijke unanimititeit van de beslissing om bij alle bacheloropleidingen communicatie de nadere vooropleidingseisen te wijzigen.

OCW hangt dit allemaal op aan het LOCO, als een landelijk overleg van de VH. Het LOCO is echter geen formele partij in dit alles, want dat is de VH. Kennelijk respecteert de VH de werkwijze van het LOCO (en het Sectoraal Advies College Economie) met betrekking tot de besluitvorming, mede omdat er in de Ratho geen aanpassing heeft plaatsgevonden.

Echter schrijft de wet niet voor dat aanpassingen van nadere vooropleidingseisen moet gebeuren op basis van een unanieme beslissing. Dat is een werkwijze die LOCO zelf heeft vastgesteld. Voor behandeling van een wijzigingsverzoek door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is het slechts van belang dat het wijzigingsformulier door het CvB van alle instellingen die de opleiding aanbieden is ondertekend.

Verzoek indienen via de VH

Er moet dus via de VH een verzoek tot wijziging worden ingediend, maar dan moeten alle CvB's wel het formulier ondertekenen, ook van de hogescholen die 'tegen' zijn. Dat is opmerkelijk aangezien een CvB vervolgens een eigen weg mag gaan bewandelen in vergelijking met hetgeen collectief aan OCW is voorgesteld, dus als het uitgangspunt daarvoor. Daar zal 'm wel de knoop in zitten: iedereen moet eerst akkoord gaan met de landelijke aanpassing... waarna het CvB dat zich daaraan niet wil conformeren (en dat kan dus het behouden van de eerdere regeling zijn) een apart en onderbouwd verzoek dient in te dienen. OCW weet wat de 'landelijke standaard' is en merkt wie daarvan wil gaan afwijken.

Kennelijk heeft de Hogeschool Rotterdam niet meegedaan aan die eerste stap, het aanpassen op landelijk niveau (misschien bang zijnde voor een afwijzing als men vervolgens als enige daarvan wil gaan afwijken), dus toch zijnde een soort veto-recht omdat het LOCO naar unanimititeit streeft en men ruzie wil voorkomen. Maar het klopt, een interne vorm van het nemen van besluiten is iets anders dan het ondertekenen van een verzoek aan OCW.

Het is aan een landelijk opleidingsoverleg hoe de besluitvorming wordt vormgegeven, dat kan ook op basis van een meerderheidsbesluit. De Vereniging Hogescholen (VH) heeft een bestuurlijke werkgroep ingesteld die naar een aantal aspecten ten aanzien van de uitvoering van de Regeling kijkt, waaronder de veronderstelde unanimititeit van beslissingen in verband met het wijzigen van de nadere vooropleidingseisen.

De informatie over de besluitvorming binnen de VH zal ongetwijfeld door de VH zelf zijn aangeleverd. OCW citeert de VH maar het kan dus geen eigen stellingname zijn of een mening over hoe iets tot stand komt. Die genoemde werkgroep betreft het hebben van een aantal mensen die mede naar de verdere uitwerking van artikel 7.25 gaan kijken. Dat is gebeurd in 2022.

Dan is die unanimititeit een interne procedure, als OCW zoals gezegd maar een aanvraag krijgt van alle betrokken CvB's om de aanpassing te kunnen doorvoeren, als een landelijke richtlijn waarachter zich op voorhand scharen. Vervolgens kan dus elke hogeschool een eigen aanvraag doen om daarvan te kunnen afwijken, om allerlei moverende redenen – zoals bij het aannemen van de wetwijziging voor artikel 7.25 is aangegeven in de toelichting. OCW meldt dat ook – zie verderop.

Spelen met deficiënties...

Daarnaast kan er altijd nog door instellingen worden 'gespeeld' met het wegwerken van allerlei deficiënties, na de start, mocht OCW een aanvraag voor het afwijken van de landelijke regeling voor de nadere vooropleidingseisen afwijzen. Dat betekent dat in de communicatie naar a.s. studenten mag worden gezegd: 'Je hoeft dat vak niet te hebben om te worden toegelaten maar je werkt die deficiëntie in samenspraak met ons in het eerste jaar weg, op een nader vast te stellen wijze'. Dat is overigens een impliciet signaal met de boodschap dat het desbetreffende vak niet cruciaal is voor het kunnen starten met de opleiding en het doen van het eerste semester. Hierop komen we ook nog terug.

Afwijken van de landelijke regeling: alles, niet, meer of minder...?

Op 1 januari 2022 is in artikel 7.25 WHW opgenomen dat een instellingsbestuur zelf kan bepalen of de bij ministeriële regeling vastgestelde nadere vooropleidingseisen worden gehanteerd. Hierdoor is het mogelijk om als instellingsbestuur te besluiten de nadere vooropleidingseisen die landelijk zijn afgesproken voor een bepaalde opleiding volledig los te laten. Indien een instellingsbestuur hiertoe besluit dan gelden er geen nadere vooropleidingseisen voor de betreffende opleiding.

Dit betreft als zodanig het komen tot uitzonderingen en dus afwijkende nadere vooropleidingseisen. Het intrigeert vooral dat hier in de Kamerbrief staat: '*volledig los te laten*' en '*gelden er geen nadere vooropleidingseisen*'. Het is kennelijk de interpretatie van OCW van hetgeen dus in artikel 7.25 staat in lid 4, zoals we al eerder meldden: '*...het instellingsbestuur een of meer van de nadere vooropleidingseisen (...) stelt om te kunnen worden ingeschreven*'.

Dat zou inhouden dat het 'een of meer van de nadere vooropleidingseisen' terugslaat op het maken van de keuze door een hogeschool door geheel af te zien van:

- het eisen van een of meer profielen, en ook van:
- de landelijke nadere vooropleidingseisen met betrekking tot aanvullende vakken.

Kortom, dan is alleen maar het diploma havo, vwo of mbo nodig, verder niets. Overigens is het tweede 'afzien' een impliciet gevolg van het eerste 'afzien' want als er geen profiel wordt vereist (of er helemaal niets over wordt gezegd bijvoorbeeld door expliciet te stellen dat een bepaald profiel geen toelaatbaarheid geeft – in de tabel van de Ratho met een # aangegeven) er ook verder niet kan worden ingegaan op eventuele vakken binnen een profiel dan wel in het vrije deel.

Letterlijk gezien is dat juist omdat er niet zoiets staat als '*een of meer en waar van toepassing van een deel van de eisen met betrekking tot vakken bij een of meer profielen van de nadere vooropleidingseisen*'. Het is dus bijvoorbeeld in het geval er een of meer vakken worden gevraagd of helemaal niets of alle vakken. Opmerkelijk. Is dat de bedoeling geweest van de indieners van de amendementen in 2021?

Bedoeling verder taalkundig bekeken

Het heeft naar onze mening mede te maken met hoe er taalkundig naar de wet moet, mag en kan worden gekeken. Misschien heeft de wetgever (overheid dus, OCW) niet stilgestaan bij wat een bepaalde formulering kan betekenen, voor meerdere uitleg vatbaar zijnde. Men weet heus wel dat er juristen in het onderwijswerkveld rondlopen die scherp slijpend allerlei artikelen ombuigen naar een grijze interpretatie – iets waarvan de overheid dan zegt dat het ook om de bedoeling gaat, dus om de intentie die achter de wetgeving zit. Maar ja, en dan...

Letterlijk staat er in de wet dat er nadere vooropleidingseisen kunnen worden gesteld bij het diploma mbo, havo en vwo dat een a.s. student wil gaan behalen. Voor het havo en vwo betreft het allereerst het profiel, met drie mogelijkheden:

1. het profiel op zich is voldoende om te worden toegelaten (in de regeling wordt dit aangegeven met een *);
2. het profiel is onder geen enkele aanvullende voorwaarde voldoende daarvoor (in de regeling vermeld met een #);
3. het profiel is voldoende als er aan nadere eisen wordt voldaan.

Vervolgens is het bij het havo en vwo zo dat voor het derde geval wordt aangegeven welke vakken binnen het profiel (waar van toepassing) dan wel daarnaast in het vrije deel dienen te zijn opgenomen, teneinde te voorkomen dat de leerling deficiënt wordt verklaard en in het verlengde daarvan een aanvullende toelatingweg dient te bewandelen.

Dan staat er in de wet: ‘... een of meer van de nadere vooropleidingseisen, bedoeld in het eerste, tweede of derde lid, stelt om te kunnen worden ingeschreven’. In het antwoord bij de internetconsultatie wordt dit opmerkelijk genoeg vertaald naar ‘volledig los te laten’. Dat zou dus inhouden dat een CvB met betrekking tot de regeling voor de profielen en de vakken, landelijk gehanteerd door collega-hogescholen die zich daaraan willen houden, een verzoek aan OCW kan doen om in de regeling te worden opgenomen met de vermelding dat men zich hieraan geheel niet committeert.

Wat is ‘volledig loslaten’ van nadere vooropleidingseisen volgens OCW...

Maar wat betekent dit dan? Het stellen van eisen aan de vakken is, zoals al gemeld, simpelweg gekoppeld aan de profielen die al dan niet direct het toelatingsrecht bieden of helemaal nooit. Het is als het ware een ‘twee-traps-raket’. Het lijkt erop dat OCW vooral en alleen maar hierbij denkt aan de aanvullende eisen voor de vakken en niet aan het loslaten van de profielen.

Echter, als bij een profiel * in de regeling staat, is daaraan verder niets los te laten. Het is eigenlijk geen eis, want iedere havist en vwo’er moet nu eenmaal een profiel hebben gevolgd. Maar wat te doen als er een # bij een profiel staat? In dat geval is best na te gaan of het betreffende profiel kan leiden tot toelating via het volgen van een aantal vakken, maar dat het zo is dat de studielast van die bundel te groot is om in een reguliere zin te worden opgenomen in het examenpakket. Kan deze hogeschool dan zeggen, formeel: Meld je maar aan en dan kijken we wel hoe je toch met dat profiel kunt instromen, met een aantal toetsen en het wegwerken van deficiënties in het eerste jaar. Mogelijk denkt u als lezer dat dit een onbegaanbare weg is, maar enig zoekwerk op websites van hogescholen en universiteiten laat zien dat dit nu ook al gebeurt... dus zo’n vreemde gedachte is het niet, zonder dat OCW dit overigens heeft goedgekeurd en aldus heeft opgenomen in de Ratho.

Blijft vervolgens over het afwijken van de vakkeneisen bij de havo- en vwo-profielen. OCW legt de wet zoals gemeld heel simpel uit: Wil je als CvB de landelijke regeling van jouw collega’s niet volgen, dan laat je alle vakken-eisen bij alle profielen vallen. Dat is een behoorlijk rigoureuze benadering, en misschien is het ook wel juridisch verklaarbaar maar die past absoluut niet bij de bedoeling die men beoogde in 2021 bij het indienen van de voorstellen tot de aanpassingen.

Laten we eens verder kijken, wat ook zou kunnen gebeuren door het maken van de keuze als CvB om niet de vakken van de landelijke regeling te hanteren als eisen maar daarvan af te wijken. Anders gezegd, je stelt als CvB zelf vast wat de eisen zijn, want niet kiezen voor optie A kan ook een optie B inhouden – en optie B is dan niet het negeren van optie A.

Tevens gaat OCW er vanuit dat het niet kiezen van wat er landelijk is vastgesteld, leidt tot een *verlichting* van de eisen met bepaalde vakken en dat zo’n afwijking meteen kan worden doorgevoerd omdat de leerlingen er bij het kiezen van een profiel en de vakken in het vrije deel geen rekening mee behoeven te houden en degenen die voor het eindexamen zitten minder vakken moeten hebben in het examenpakket voor de toelating.

Voor de goede orde, een nieuwe landelijke regeling mag op zich best ‘zwaarder’ zijn, maar die kan echter pas een aantal jaren later ingaan – als die regeling door de opleidingen zelf wordt aangedragen en door OCW wordt goedgekeurd.

Het niet kiezen en gebruikmaken van de landelijke regeling kan namelijk ook inhouden dat een CvB van mening is dat voor een bepaalde opleiding meer en andere vakken moeten zijn gedaan, om allerlei geldige redenen, vanwege accenten die worden gelegd bij het programma. Dan geldt ook weer die wachttijd van een aantal jaren, maar goed, dat heeft men kennelijk als CvB ingecalculleerd. Overigens moet OCW zich realiseren dat als een hogeschool op een gegeven moment een verlichting van de eisen doorvoert en een aantal jaren later toch maar weer besluit om zich te conformeren aan de landelijke regeling, er voor die ene hogeschool sprake is van een verzwaring, met als consequentie dat die pas weer na enkele jaren kan en mag ingaan.

Even nog naar de LOCO-casus: Hogeschool Rotterdam wilde gewoon de vakkeneis laten staan. De andere hogescholen hadden kunnen zeggen: OCW, neem het voorstel gewoon over zodat er voor a.s. studenten sprake is van een verlichting, Rotterdam tekent wel mee, maar we hebben geen bezwaar tegen het opnemen van de vakkeneis in de regeling voor Rotterdam. Maar wellicht heeft Rotterdam gehamerd op de afspraak rond unanimiteit en wilden de andere een en ander niet op de spits drijven.

Er zijn door het niet toepassen van het eisen van vakken, om ons daar maar even toe te beperken, allerlei situaties denkbaar, niet limitatief:

- Bij profiel V is de landelijke regeling dat de vakken A en B vereist. Een hogeschool kan hierbij besluiten vak B niet te eisen.
- Idem, maar dan door tevens vak C te eisen.
- Idem, maar dan door de vakken A en C te eisen.
- Bij profiel W wordt vak D vereist, binnen het profiel zelf.
- Idem, maar dan hoeft vak D niet te worden gedaan.
- Bij profiel X wordt wiskunde A of wiskunde B vereist.
- Idem, dan is wiskunde A noodzakelijk en telt wiskunde B niet mee.
- Bij profiel Y staat in de regeling een # (geen toelaatbaarheid), maar dan kan dit toch gebeuren met de vakken E en F, zonder dat helder is wat de bron is voor de keuze van die vakken.
- Idem, maar zonder verdere eisen voor aanvullende vakken.

Daarnaast is het dus mogelijk is om als hogeschool zelfstandig te stellen dat een bepaald vak niet per se in het examenpakket hoeft voor te komen maar in het eerste jaar dient te worden gevolgd. Dat kan alleen maar extra zijn binnen het programma ervan omdat anders aan de leerlingen die het vak worden hebben afgerond bij het vo-examen, vrijstelling daarvoor dient te worden verleend. Die keuze van een CvB is gebaseerd op de volgende wettekst, met cursief de relevante passage: 'Het instellingsbestuur bepaalt dat aan deze eisen *moet zijn voldaan* voor de aanvang van de opleiding dan wel *uiterlijk bij afronding van de propedeutische fase* of, indien die fase niet is ingesteld, bij afronding van de eerste periode in die opleiding met een studielast van 60 studiepunten. De eisen worden opgenomen in de onderwijs- en examenregeling.

Omdat dit in de OER staat en dus ook in de studiegids is het aan het CvB resp. het management van de opleiding om aldus een keuze te maken en daarnaar te handelen. We hebben een dergelijke constructie niet in de Ratho gezien, maar wat niet is, kan nog komen.

We kunnen ons nu afvragen of als OCW blijft vasthouden aan de eigen interpretatie van het artikel door alleen maar toe te staan dat het 'alles of niets' is, men de beoogde flexibiliteit binnen leerwegen ondergraaft. Er is een gemiddelde student, een aantal eisen die ook passen bij de gemiddelde a.s. student om succesvol te zijn, een mogelijkheid om zich te richten op een soort honours-traject of een vorm die meer op de arbeidsmarkt is gericht. Het alleen maar 'naar beneden toe kunnen bijstellen' lijkt in dat kader niet de beste weg om die flexibiliteit in het systeem in te bouwen.

Ook de toepassing van deze nieuwe mogelijkheid wordt besproken in de bestuurlijke werkgroep van de VH. Indien een instellingsbestuur besluit de nadere vooropleidingseisen voor een bepaalde opleiding niet toe te passen, dan dient hierover op basis van artikel 7.15 WHW tijdig informatie te worden verschaft richting de (aspirant-)student.

Laten we hopen dat deze opmerkingen worden meegenomen – en dat de UNL en ook de VO-Raad en de MBO Raad op dezelfde lijn gaan zitten, zonder de studenten te vergeten (en de decanen).

Onder tijdig wordt verstaan het moment waarop een aspirant-student in staat is om verschillende opleidingsmogelijkheden te vergelijken voorafgaand aan de aanmelding voor een (fixus-)opleiding. Indien een instellingsbestuur besluit de nadere vooropleidingseisen niet toe te passen, wordt het instellingbestuur verzocht het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hierover voor 1 oktober van het kalenderjaar voorafgaand aan het studiejaar waarop het van toepassing is te informeren via een daarvoor bestaande kanaal.

Zoals gezegd dus. In deze tekst wordt nog eens luid en duidelijk door OCW, de juristen aldaar dus, gesteld dat artikel 7.25 bedoeld is om als CvB af te wijken van wat de meerderheid van de aanbieders willen, vastgelegd als landelijk nadere vooropleidingseisen, door voor de hogeschool een of meer van de eisen buiten werking te stellen – en niet te gebruiken.

Toch willen we OCW en de onderwijskoepels een paar zaken ter overdenking meegeven:

- Hoe om te gaan met de situatie als een meerderheid pleit voor een verzwaring?
- Wat te doen als er hogescholen zijn die de eisen willen aanpassen en andere streven naar een verzwaring, hoe dan om te gaan met een verlichting? Betekent dit in het laatste geval het volledig laten vallen van een of meer eisen (profiel en vakken)?
- Hoe wordt binnen deze regeling omgegaan met de situatie waarbij een hogeschool straks kiest voor het 'niet toepassen van de nadere vooropleidingseisen' om zich vervolgens een aantal

jaren erna toch weer te conformeren aan de landelijke eisen – te zien als een verzwaring? Of mag het dan ook een keuze voor iets anders zijn, mede gelet op eventuele aanpassingen in de tussentijd bij de landelijke eisen?

- Kan een hogeschool kiezen voor een tijdelijke afwijking van de landelijke eisen, om na te gaan wat de effecten zijn?
- Kunnen de eisen die worden gesteld ook differentiëren per variant (voltijd, deeltijd en duaal)?

7 Hoe nu in de praktijk bij 'communicatie' – een paar websites bekeken

Het is natuurlijk razend interessant om te zien hoe hogescholen nu communiceren rond de eisen voor de opleiding Communicatie, de bacheloropleiding dus. We geven een paar voorbeelden.

Van de website van de Hogeschool Utrecht

Havo-diploma zonder wiskunde?

Heb je een havo-diploma met het profiel cultuur en maatschappij zonder wiskunde in je vakkenpakket? Dan wordt je wiskundekennis online getoetst als onderdeel van de studiekeuzecheck. Nadat je je hebt aangemeld via Studielink ontvang je automatisch meer informatie over de studiekeuzecheck en de online toets.

Aha, dus wel wiskunde (geen A en B), dan moet je een toets doen die behoort bij de studiekeuzecheck. Dat lijkt ons nu echt niet de plek waar deze toetsing thuis hoort. Het is namelijk in formele zin het hebben van een deficiëntie en daarvoor moet een eigen, formele en specifieke toets worden afgenomen, met een eigen status en onder de verantwoordelijkheid van de examencommissie van de opleiding communicatie. HU, even aan de slag...

Dan naar de Hogeschool van Amsterdam

Bij de HVA vinden we de volgende informatie:

Vooropleiding	Toelatingseisen	Opmerkingen
Havo of vwo	Toelaatbaar met alle profielen	Voor het havo-profiel Cultuur en Maatschappij geldt dat het vak Wiskunde A of B een nadere vooropleidingseis is.
Mbo 4	Toelaatbaar met mbo 4-diploma met datum voor 1 september 2023	Geen vrijstellingen mogelijk voor op het mbo-behaalde vakken.

Er is aldus sprake van een formele deficiëntie bij de havo, conform de eisen van de wetgeving verwoord.

Interessant is, zonder meer, dat er wordt gemeld – formeel, luid en duidelijk – dat er op basis van een mbo-diploma geen vrijstellingen worden verleend. Deze mededeling is niet nodig, maar men wil graag de mbo'ers voor zijn...

Over de toets die dan nodig is, staat er het volgende op de website:

Toets

De toets zal op locatie worden afgenomen en duurt 2 uur en 30 minuten.

- Het gebruik van een (grafische) rekenmachine is toegestaan.
- Een rekenmachine op je telefoon is niet toegestaan.
- Herkansen is alleen mogelijk op de datum zoals aangegeven in het overzicht van je cursus.

Data en tijden

Wiskunde A cursus I: uiterste aanmelddatum: zondag 18 december 2022 / Docent:

Duidelijk. Niet online, niet via de studiekeuzecheck (die ook niet altijd op elk moment beschikbaar is). Gewoon op locatie zoals een a.s. student dit eigenlijk toch heel normaal vindt.

Overigens is de cursus wel erg vroeg ingepland. Late 'roepingen' zouden dan wel eens achter het net kunnen gaan vissen.

Het toont in ieder geval aan dat hogescholen op een geheel eigen wijze met dit soort zaken omgaan, een teken dat een bepaalde regie geen kwaad zou kunnen.

En dan de Hogeschool Rotterdam

Hierbij kijken we naar hetgeen geldt voor de deficiënties.

Certificaten buiten Hogeschool Rotterdam

Voor de vakken **Biologie, Duits, Frans en Scheikunde** moet je een certificaat buiten Hogeschool Rotterdam halen, omdat wij hierin geen examens aanbieden. Voor **Natuurkunde, Wiskunde A en Wiskunde B** bieden we wél examens aan, maar je kunt de certificaten voor deze vakken ook buiten Hogeschool Rotterdam halen.

[Meer informatie over certificaten](#) +

Het gaat om het wegwerken van deficiënties bij de HR. Daarvoor is een aparte pagina beschikbaar:

Meer informatie over certificaten -

Certificaten van erkende instanties worden door ons geaccepteerd. Erkende en aanbevolen instanties zijn:

- Biologie: havo eindniveau via [CCVX](#), [James Boswell Instituut](#), [LOI](#) of [NHA](#)
- Duits: havo eindniveau B1 via [Goethe Instituut](#), [LOI](#), [NHA](#) of [Laudius](#)
- Frans: havo eindniveau B1 via [Institut Français \(DELFI en DALF\)](#), [LOI](#) of [NHA](#)
- Natuurkunde: havo eindniveau via [CCVX](#), [James Boswell Instituut](#), [LOI](#) of [NHA](#)
- Scheikunde: havo eindniveau via [CCVX](#), [James Boswell Instituut](#), [LOI](#) of [NHA](#)
- Wiskunde A: havo eindniveau via [CCVX](#), [James Boswell Instituut](#), [LOI](#) of [NHA](#)
- Wiskunde B: havo eindniveau via [CCVX](#), [James Boswell Instituut](#), [LOI](#) of [NHA](#)

Als je je examen wilt behalen via [LOI](#), [NHA](#) of [Laudius](#), dan neem je deel aan het officiële staatsexamen. Hiervoor dien je je **uiterlijk 31 december 2022** aan te melden via [DUO](#).

Het is een constructie die ook wel bij andere hogescholen is te zien nl. het zelf aanbieden van de toetsen en vervolgens voor specifieke vakken verwijzen naar een externe partij. Daarbij is sprake van een dusdanige overeenkomst dat een extern certificaat door de hogeschool wordt erkend.

Er zijn altijd kosten aan verbonden, voor de toetsen en vervolgens ook voor de cursus die kan worden gevolgd (als het niet lukt met zelfstudie). De wet spreekt zich niet uit over deze zaken, al zou dat wel kunnen, gelet op de forse kosten die soms moeten worden gemaakt (cursus, toets, reizen e.d.). Overigens biedt het CCVX alleen maar toetsen aan op vwo-niveau. De anderen doen dat (ook) op havo-niveau. En het is natuurlijk wel leuk om te zien dat er samen wordt gewerkt met het LOI (NCOI – nu de Salta Groep) en NHA.

En dan ook nog Saxion – met toch wat bijzondere zaken om te bezien...

Pagina 10 / 23

3. Deficiëntieonderzoek

Je moet aan het deficiëntieonderzoek deelnemen indien je:

- 21 jaar of ouder bent, niet beschikt over het vereiste diploma (havo, vwo of mbo 4) en kiest voor een opleiding waarvoor nadere vooropleidingseisen zijn vastgesteld;
- 21 jaar of ouder bent en je in het bezit bent van een havo- of vwo diploma met een profielaanduiding die geen toelatingsrecht geeft tot de door jou gekozen opleiding (#);
- beschikt over een diploma havo- of vwo (met profielaanduiding) maar niet over de juiste profielvakken. Nb. voor de vakken bedrijfseconomie (be), maatschappijwetenschappen (maw), management en organisatie (m&o), onderzoek & ontwerpen (o&o) en natuur, leven & techniek (nit) wordt geen deficiëntieonderzoek aangeboden;
- beschikt over een diploma havo- of vwo oude stijl maar niet met de juiste profielvakken zoals die voor een huidig diploma gelden;

Bij bolletje 3 staat dat voor een aantal vakken door Saxion geen cursussen worden aangeboden. Een aparte keuze en benadering...

Maar bolletje 2 is nog veel interessanter, in het kader van hetgeen we hier allemaal bespreken. Er staat dat degenen die een profiel hebben gevolgd waarbij in de Ratho een # staat vermeld, toch aan een deficiëntieonderzoek moeten meedoen als ze willen worden toegelaten. Er is echter, zoals eerder gemeld, niet formeel bekend welke vakken zouden zijn geëist als met zo'n profiel toch het

recht op toelating zou zijn ontstaan. Maar de crux is dat het hier gaat om degenen die 21 jaar of ouder zijn. In zo'n geval mag de hogeschool helemaal zelf bepalen onder welke voorwaarden iemand kan worden toegelaten, met een zgn. 21+-toets, met een eigen format.

Ook de situatie bij het eerste bolletje wordt hierin meegenomen bij degenen die 21 jaar of ouder zijn. De formulering daarbij is wat opmerkelijk omdat het hebben van een diploma mbo-4, havo of vwo niet valt onder 'nadere vooropleidingseisen'. Het is simpelweg een eis. Dus wat hier staat geldt gewoon voor alle hbo-opleidingen, ook als ze zonder nadere vooropleidingseisen in de Ratho met een * staan vermeld bij een of meerdere profielen. Mogelijk toetst Saxion alleen maar op de vakken van de nadere vooropleidingseisen als iemand een opleiding kiest zonder het hebben van een diploma mbo-4, havo of vwo. Dat is niet conform de afspraken... want denk ook maar aan het beheersen van het Nederlands, door de hogeschool na te gaan. Het blijft een lastige materie...

8 Dus... en dan... of... en hoe...

Er wordt nu gewerkt door de onderwijskoepels aan het verder uitwerken van artikel 7.25 om te bezien hoe instellingen het beste landelijk en individueel kunnen omgaan met het vaststellen van de nadere vooropleidingseisen, voor havo en vwo (bij het mbo is het echt anders, zoals in de vorige nieuwsbrief behandeld). Het lijkt erop dat er om praktische redenen wordt gestreefd naar de huidige aanpak d.w.z. dat voor alle instellingen dezelfde regeling wordt gehanteerd als het gaat om de profielen en de aanvullende vakken. Het kan anders leiden tot een behoorlijk chaotische situatie, met een bijna niet te ontwarren kluwen aan eisen per hogeschool.

Maar het is echter niet zeker of er toch hogescholen zullen zijn die hun eigen plan gaan trekken. Dat kan ook door soepel om te gaan met de deficiënties en het wegwerken ervan in het eerste leerjaar, als een vorm die overigens al vaker is geopperd. De rol van OCW is hierbij toch wel relevant, mede om met een soort format te komen met betrekking tot alle aanpassingen die in de loop der jaren kunnen gaan plaatsvinden.

Toch is het cruciaal om eerst als OCW samen met de koepels uit te gaan zoeken wat er nu eigenlijk dient te worden verstaan onder '*het instellingsbestuur een of meer van de nadere vooropleidingseisen (...) stelt om te kunnen worden ingeschreven*'. Het gaat, voor alle duidelijkheid nog even, om het volgen van de landelijke regeling – dus wat kennelijk de meerderheid van de instellingen van mening is dan wel waarvan OCW in al haar wijsheid meent dat redelijk is om te eisen (hetgeen helemaal niet zo raar klinkt als het overkomt want het is kennelijk zo dat ambtenaren zelfstandig kunnen besluiten op basis van hun expertise een oordeel te vellen dat simpelweg van de gemiddelde adviezen dienaangaande afwijkt, zonder daarover rekening behoeven af te leggen).

Het gaat daarbij om het profiel, om al dan niet mee te gaan met een situatie waarbij een profiel geen toelatingsrecht geeft (een # in de regeling) en vervolgens te stellen dat het profiel toch wel voldoende is voor een bepaalde opleiding – al dan niet door daarbij toch wel vakken te eisen (al weet niemand spontaan aan te geven welke vakken ervoor hebben gezorgd dat die # in de regeling terecht is gekomen). Voor een profiel dat een * in de regeling kent, geldt dat er geen 'verlichting' mogelijk is en daarvan is dus niet af te wijken.

Na het profiel gaat het om de vakken die al dan niet bij een profiel aanvullend worden vereist. De landelijke regeling, dus hetgeen OCW besluit op te nemen in de regeling als richtlijn voor de instellingen, kan leiden tot een verzoek om daarvan te mogen afwijken. OCW noemt die situatie formeel in de wet dat het CvB besluit om die eis niet te stellen – en dan kun je ook denken aan 'iets anders', nader te formuleren. Maar in de brief aan de TK over de internetconsultatie wordt het gezien als 'het niet toepassen ervan'. Omdat daarbij wordt gesproken over het informeren van leerlingen een jaar van tevoren, kan het niet anders dan dat men uitgaat van een verlichting (een a.s. student hoeft iets alsnog niet te doen), terwijl die eisen altijd meespelen bij het kiezen in havo-3 en vwo-4 van een profiel en een examenpakket.

Maar ook kun je bij 'het niet toepassen ervan' stellen dat men van de landelijke regeling mag afwijken, dus door meer vakken te vragen of juist minder. Maar dat is verder hierboven allemaal aan de orde gesteld.

Kortom, het wordt tijd dat hierover duidelijkheid wordt geschapen, misschien nog wel even door terug te gaan naar de Tweede Kamer, om te vragen wat men toen eigenlijk met dit alles wilde bereiken en of het handig is om te komen tot een heldere beschrijving en uitwerking ervan.

WHW

Artikel 7.25. Nadere vooropleidingseisen

1. Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om voor een bij die regeling aan te wijzen opleiding of groep van opleidingen enkel als studenten en extranei in te schrijven degene van wie het diploma betrekking heeft op een of meer bij die ministeriële regeling aan te wijzen profielen, bedoeld in artikel 2.20 van de Wet voortgezet onderwijs 2020, waarbij de profielen betrekking hebben op de volgende diploma's:
  - a. het diploma vwo, bedoeld in artikel 2.58, tweede lid, onderdeel a, of 2.80, tweede lid, onderdeel a, van de Wet voortgezet onderwijs 2020; of
  - b. het diploma havo, bedoeld in artikel 2.58, tweede lid, onderdeel a, of 2.80, tweede lid, onderdeel a, van de Wet voortgezet onderwijs 2020.
2. Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling tevens bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om voor een bij die regeling aan te wijzen opleiding of groep van opleidingen enkel als studenten en extranei in te schrijven degene van wie het examen ter verkrijging van een in het eerste lid bedoeld diploma voor een deel bestaat uit bij die ministeriële regeling aangewezen vakken en andere programmaonderdelen, indien het betreft:
  - a. een diploma dat betrekking heeft op een profiel waarvan het profieldeel niet voor alle kandidaten dezelfde vakken en andere programmaonderdelen omvat;
  - b. een diploma dat betrekking heeft op een ander profiel dan een krachtens het eerste lid aangewezen profiel; of
  - c. in bijzondere gevallen, een opleiding waarop geen enkel profiel zonder meer een goede voorbereiding geeft.
3. Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om eisen te stellen om te worden ingeschreven voor een bepaalde opleiding of groep van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs in verband met de gewenste aansluiting van het diploma van:
  - a. een middenkaderopleiding of een specialistenopleiding als bedoeld in artikel 7.2.2, eerste lid, onder d, onderscheidenlijk e, van de Wet educatie en beroepsonderwijs; of
  - b. een bij de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 7.24, tweede lid, onder g, aangewezen vakopleiding op een opleiding of een groep van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs.
4. Bij de ministeriële regeling, bedoeld in het eerste, tweede en derde lid, kan worden bepaald dat voor een bij die regeling aangewezen opleiding of groep van opleidingen het instellingsbestuur een of meer van de nadere vooropleidingseisen, bedoeld in het eerste, tweede of derde lid, stelt om te kunnen worden ingeschreven.
5. De vertegenwoordigers van de hogescholen en van de instellingen, bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet educatie en beroepsonderwijs, kunnen gezamenlijk voorstellen doen over de gewenste invulling van de aansluiting, bedoeld in het derde lid.
6. Indien de nadere vooropleidingseisen, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, van toepassing zijn, kan degene die hier niet aan voldoet toch als student of extraneus worden ingeschreven, onder de voorwaarde dat blijkens een onderzoek wordt voldaan aan inhoudelijk daarmee vergelijkbare eisen. Het instellingsbestuur bepaalt dat aan deze eisen moet zijn voldaan voor de aanvang van de opleiding dan wel uiterlijk bij afronding van de propedeutische fase of, indien die fase niet is ingesteld, bij afronding van de eerste periode in die opleiding met een studielast van 60 studiepunten. De eisen worden opgenomen in de onderwijs- en examenregeling.
7. Artikel 7.24, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.